

Egy öreg honvéd emlékeiből.

Írta: Mesterházy Sándor.

Ma újra meglátogattam öreg honvéd hívemet. A meleg kályha mellől kelt fel mikor beléptem jól befűtött szobájába és láthatólag örült látogatásomnak. Mikor elém jött, hogy üdvözljön, láttam, hogy remegő lábai meg-megrogytak. De azért többnyire állott vagy fel-alá járkált, míg velem beszélgetett.

– Nos, hogy van mindig János bácsi? kérdeztem.

– Köszönöm, csak megvolnék, de napról-napra jobban érzem, hogy az öregség maga betegség. Többnyire mindig fázom. Ottkűnn már ismét tavaszodik, de azért nekem még mindig nagyon kell fűtenem. Csak így érzem magamat kissé jobban. Az igaz, hogy már 86 ik életévembe léptem, de mégis nagyon szeretném, ha több erőm volna és jobban járhatnék künn is; de így mindig csak a négy fal között tartózkodom. Így nagyon is egyhangú, sőt szomorú az én életem, különösen azóta, hogy a múlt nyáron boldogult feleségemet eltemettem.

Itt az öregnek kicsordultak könnyei. . .

– Csak legyen béketűréssel, – mondám neki vigasztalólag. Lássa, a jó Isten eddig is megsegítette, ezután sem fogja elhagyni. Viszontagságos életében gyakran látta maga felett Isten szabadító kezét. A háborús idők lezajlása után visszatérhetett szülőfalujába. Itt családot alapítva, csendes családi körben élhetett, 51 éven át tartott boldog házasságban. Hat gyermekét felnevelhette, azokat mind kibocsáthatta az élet útjára. És most itt két felnőtt fiának családi körében megfelelő gondozásban részesül, boldogan játszik kis unokáival.

– Tudom és érzem mindezt igen jól, felelte. Hála legyen érte az én jó Istenemnek!

A múlt emlékein élő öreg honvéd előtt csak érinteni kellett a múlt eseményeit, máris megeredt beszédes nyelve. Fiatalos tüzzel fogott honvédélményeinek elbeszélésébe.

– A márciusi idő újra meg újra eszembe juttatja a magyar nemzetnek 1848 márciusában történt újjászületését. Micsoda lelkesedés volt akkor! A mai nemzedék már nem tud úgy lelkesedni a hazáért.

Mikor aztán felhangzott a vészkiáltás: „Veszélyben a haza”, akkor meghallották ezt a legfélreesebb faluban is és csak úgy özönlött a nép a haza védelmére. Huszárjaink Ausztriából hazaszökdöstek. Innen a mi falunkból négyen vonultunk be a honvédszászló alá. Fekete István (Katona), Dömötörfy Samu, –Győrffy (Szakáll) Samu, akik már mind meghaltak és én Sz. J. Utóbb honvéd lett még Dömötörfy (Huszár), aki akkor még csak 16 esztendő volt.

– Ugy-e ezek mind evangélikusok voltak?

– Igen azok.

— Bizony érdemes volna — vetém közbe — egy nagy könyvben megírni, hogy evangélikus hitsorsosaink közül kik vettek részt a szabadságharcban. Soknak érdemét meg lehetne így örökíteni a történelem lapjain és nem borulna a feledés fátyola azokra, akik a hazáért küzdöttek, vérüket ontották, sőt életüket is feláldozták.

— Én is nagyon szeretném ezt. Mondá az öreg és sietett folytatni megkezdett elbeszélését.

— Mi Kaposvárra mentünk és ott azonnal honvédruhát és fegyvert kaptunk. De alig kezdtek bennünket kiképezni, máris a harctérre kellett mennünk. Több kisebb csatározás után résztvettem az isaszegi nagy ütközetben, mely 1849-ben éppen Nagypéntek ünnepén volt, a nagy erdőben. Nagyon sok magasrangú magyar hadvezér vezette ott a magyarokat.

— Igen, jelen volt ott Damjanich tábornok, Nagy Sándor tábornok, Klapka tábornok, Aulich tábornok és a fővezér Görgei Arthur is. Szép győzelem volt az. Az osztrák katonák közül ezren elesetek. Sajnos sok meghalt ott magyar katonáink közül is. És mennyien megsebesültek. Ugy-e maga is sebet kapott ott János bácsi?

— Nem, én ott nem kaptam sebet, hanem egyik földim: Fekete István, aki ettől a sebtől egész életére sánta lett. Azután Gödöllő felé vonultunk, honnan az ellenséget hamar kiűztük. Itt láttam, hogy a magyar fővezér két r. kath. plébánost, kik azzal voltak vádolva, hogy a némethez szítottak és a magyar sereg előtt néhány kútnak vizét megmérgezték volna, agyonlövetett.

Aztán gyorsan egymásután nagy ütközetek voltak: Vácnál, Komárom felszabadításánál és Budavár bevételénél. Én Esztergom közelében a harc hevében egy osztrák dzsidás katonával keveredtem páros tusakodásba. Egy eperfa mögé vonulva küzdöttem ellene. A támadó katona kardjával az eperfa kérgét már mind lefosztotta, de én a támadást mindig sikerrel visszavertem. Egyszer azonban dzsidájával arcomba szúrt és engemet elöntött a vér. Ebben a pillanatban oda vágatott egy nádorhuszár és úgy levágta az osztrák tejét, hogy az mint egy labda repült el testétől. Kórházba kerültem. . . Majd utóbb Klapka tábornok alatt Komáromban szolgáltam, a világosi fegyverletételig, illetve Komárom feladásáig.

Komáromból sok viszontagság között jöttem Györffy (Szakáll) Samu földimmel haza. Útközben sokat áztunk, sokat fáztunk, sokat koplaltunk és sokat rettegtünk. Annál emlékezetesebb előttem, hogy a badacsonyi szőlőhegyeken egy öreg ember, kinek szintén akkor érkezett honvédfia haza, igaz magyar vendégszeretettel megvendégelt bennünket.

Mikor haza érkeztünk, már kerestek bennünket a zsandárok. Egy ideig sikerült elrejtőzöm, többször az örtilosi határban lévő „jegenyésben” bujdosván. De egy este itthon megleptek a zsandárok és láncra fűzve kísérték többünket Kaposvárra, hol a német seregbe soroztak bennünket és hamarosan elvittek Grácba. Utóbb elkerültem Bukarestbe is, majd Olaszországba és a solferinói és magentai ütközetek után francia fogságba jutottam.

Ekkor láttam viszont Kossuth Lajost, ki akkorra már hófehérre őszült és aki bennünket megkérdezett, hogy hajlandók lennének-e magyar hazánk felszabadításáért harcolni.

„Igenis készek vagyunk” mondottuk mi. Erre ő biztatott bennünket, hogy ne bánkódjunk, ha foglyok vagyunk is, majd kiszabadulunk. Aztán egy nagy hordó bort küldetett számunkra. A haza felszabadításából nem lett ugyan semmi, de én 1860-ban szerencsésen megjöhöttem szülőföldemre. Ez nagy öröm volt nekem, de azt mindig fájlalom, hogy ifjú koromnak 10 évét hazámtól távol, keserves katonai szolgálatban kellett töltenem.

— Értem, értem — válaszolám neki — mások is csak így voltak; de sokra még szomorúbb sors várakozott. Például Noszlopy Gáspárra, a somogyi úrra, ki itt a mi parochiánkon is bujdosott; ott a „Rigóczi” hegyen rejtőzött és onnan járt be az öreg úrhoz (az én hivatali elődömhöz) kenyeret, élelmet kérni. Végül is elfogták és halállal büntették.

Legyen azért, János bácsi, megnyugodva; adjon hálát Istennek, hogy így megsegítette magát és élvezze kis honvédnegyedjait még sokáig.

Köszönöm Tisztelendő Uram, hálát is adok én Istenemnek, hogy idáig vezérelt és bízom benne, hogy ezután is velem lesz. Mindig féltem az Urat és mostani állapotomban különösen vallom a zsoltáríróval: „Mint a szarvas kívánkozik a folyó vizekre, úgy kívánkozik az én lelkem hozzád, oh Isten.” Lelkesülten mondta egyházát és hazáját szerető öreg honvéd hívem e szavakat. Elbúcsúztam tőle s ő melegen megköszönte látogatásomat.

HARANGSZÓ. 1914. június 28.